

Bijlage bij Ruimtelijke onderbouwing Zorgmolen De Hoop

Discussie omtrent de restauratie van de historische molen

Een plan geboren

In de aanloop (2016) naar de restauratie van de molen naar de oorspronkelijke staat uit 1864 zijn we als huidige eigenaars gestart bij de Gemeente Buren. Daar hebben we onze plannen en gedachten gedeeld over de renovatie van de molen en onze plannen voor het herbestemmen van de molen kenbaar gemaakt. De plannen werden positief en enthousiast ontvangen. Met behulp van een oud medewerker van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE) de heer Keune, is er uitgebreid onderzoek gedaan naar de oorspronkelijke situatie en de historie van de molen. Op basis van visuele waarnemingen in en om de molen is er een gedetailleerde opname en gedegen onderzoek gedaan naar de situatie zoals deze ooit is geweest. Ook is er uitgebreid archiefonderzoek gedaan in zowel lokale (gemeentelijke) als ook in provinciale archieven. Uiteraard is er gesproken met familie van de familie van Loo, de laatste Molenaar die actief is geweest in de molen. En met een buurman die als kleine jongen vaak in de molen te vinden was. In 1964 is de molen onttakeld. Een groot aantal onderdelen zijn hergebruikt om de molenromp “De Wanmolen” in Doetinchem tot molen te herstellen. Deze molen is uiteraard bezocht en gaf veel inzicht in de situatie zoals deze in onze molen altijd is geweest. Alle informatie is samengebracht in een rapport “Bouwtechnische en bouwhistorische waarneming” door de heer Keunen en is daarna uitgewerkt in een gedegen bestek.

Herbestemmen

Hoe bijzonder is het dat een molen die al meer dan 50 jaar staat te verrotten weer nieuw leven wordt ingeblazen. Nieuw leven waarbij er een echte nieuwe bestemming aan wordt gegeven met maximaal behoud van de oorspronkelijke situatie en historische waarden. Waarbij er weer echt graan wordt gemalen met mensen die aan de rand van de maatschappij leven en hiermee een kans krijgen weer mee te doen als volwaardig lid van de maatschappij. Zich weer nuttig gaan voelen en sterk op eigen benen gaan staan. Waarbij het mes aan meer kanten snijdt, het werk in de dagbesteding biedt zoals gezegd een nuttig en volwaardig bestaan voor de deelnemers en aan de andere kant biedt dit mogelijkheden om de begroting voor het onderhouden van de molen rond te krijgen, zodat de molen ook voor de toekomstige generaties bewaard zal blijven. Maar ook behoud van cultuur en historie en toegankelijk voor omwonenden. Een echt levend monument!

Belangrijk is op te merken dat alle activiteiten in en rond de molen zoals het terras, de natuurwinkel etc., als doel hebben de mensen in de dagbesteding een nuttige invulling te geven van hun dag(en) en geen doel op zichzelf zijn.

Vergunning natuurwinkel en terras

Ten aanzien van het herbestemmen van de molen en het gebruik van de molen ten behoeve van de natuurwinkel en lichte horeca met terras zullen er geen veranderingen plaatsvinden. Al op 4 mei 2017 is vergunning voor de natuurwinkel met bijbehorende terrasfunctie afgegeven onder nummer: gmb-2017-74401. In de ruimte onderbouwing voor deze vergunning aanvraag zijn reeds de parkeergelegenheden opgenomen.

Rijksmonument

In 1963 kwamen er gesprekken met Monumentenzorg om de molen te restaureren. Dit resulteerde er in dat de molen op 1 december 1971 een wettelijke bescherming kreeg als Rijksmonument. De molen werd hierbij ingeschreven onder nummer 25841 in het register van Rijksmonumenten.

De redegevende omschrijving hierbij is: KORENMOLEN “De Hoop”. Gemetselde ronde stellingmolen, 1864. Bij de functies is hierbij aangegeven dat deze nog de oorspronkelijke functie heeft van molen.

De redegevende (monument)beschrijving is het instrument dat gebruikt wordt als basis voor de bescherming van een object als monument. **De redegevende (monument)beschrijving is een letterlijke beschrijving van de uiterlijke kenmerken van het object op het moment van opname.** Het vermoedelijke bouwjaar wordt vermeld, net als de bouwstijl en bekende historische gegevens. Na een beschrijving van iedere zijde van het object volgt de zogenaamde waardering. **Hierin komt naar voren op welke vlakken het object waardevol is.** Dit kan variëren van algemene cultuurhistorische waarde tot stedenbouwkundige waarde, van sociaaleconomische waarde tot architectuurhistorische waarde en van beeldbepalende waarde tot ensemblewaarde. De redegevende (monument)beschrijving krijgt bij aanwijzing van een object de status van juridisch document. Wijzigingen of verbouwingen aan het monument worden getoetst aan deze beschrijving.

Op grond van de redegevende beschrijving zijn twee belangrijke zaken op te merken:

- 1) De molen staat niet als molenromp omschreven maar als **(volwaardige) molen**
- 2) De nu aanwezige elektrische hamermolen is niet opgenomen in de redegevende beschrijving van de molen en daarmee geen onderdeel van het rijksmonument.

Omdat de molen als volwaardige molen staat beschreven heeft de provincie Gelderland in 2019 besloten tot het verstrekken van een subsidie voor de volledige restauratie van de molen voor een bedrag van 440.000 euro (60 % van de totale herstellkosten). In het planoverleg bij het Gelders Landschap, op 21 januari 2020 te Arnhem is dit nogmaals bevestigd.

Advies Rijksdienst Cultureel Erfgoed

Op verzoek van de omgevingsdienst Rivierenland heeft er één gesprek plaatsgevonden met de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE). De RCE heeft een adviserende rol en zoals ze het zelf omschrijven: “De Rijksdienst geeft praktische adviezen aan eigenaren en beheerders van diverse soorten erfgoed: van gebouwd erfgoed tot archeologie en van landschappen tot museale collecties. Ook rijks- en lokale overheden staan we bij met raad en daad en bij het ontwikkelen van beleid. De kennis en ervaring van onze adviseurs vormen hiervoor de basis.”

Bij het gesprek werd duidelijk dat de RCE één landelijk beleid heeft voor een molenromp. Het restaureren van de molen past niet in het beleid van de RCE. De officiële juridische status (volwaardige molen) en de redegevende omschrijving spelen bij dit beleid van de RCE blijkbaar geen enkele rol. Ook al staat deze niet in de redegevende omschrijving, de moderne hamermolen wordt door de RCE als onderdeel van het monument aangemerkt. Daarbij werd ook de onafhankelijkheid van nota bene een oud RCE medewerker in twijfel getrokken. Op verzoek van de RCE is er door Bouwmeester Van Reeuwijk uit Groningen opnieuw een bouwhistorische verkenning uitgevoerd. Ondanks de bevestiging van deze en eerdere waarnemingen adviseerde de RCE negatief op de restauratieplannen. Dit aanvullende onafhankelijke onderzoek wordt opnieuw afgedaan als “onjuist” dan wel niet relevant.

Tijdens de uitgebreide vergadering van 21 januari waar de restauratieplannen bij het Gelders Landschap werden besproken, werd nogmaals bevestigd dat het door de RCE geschetste beeld met betrekking tot de status van de molen en welke onderdelen tot het Rijksmonument door de aanwezige partijen niet worden gedeeld.

De belangrijkste conclusie van het overleg is dat het gaat om een molen en niet een molenromp en dat de provincie Gelderland er altijd vanuit is gegaan dat deze op enig moment zou worden gerestaureerd, de molenbiotoop is in de ruimtelijke verordening van de provincie ook nog gewoon aanwezig. Dus ook dat is geen belemmerende factor. Waarom deze niet in het bestemmingsplan van Gemeente Buren meer aanwezig is, is ons een raadsel. Ook werd gesproken over de elektrische maalderij. Nadrukkelijk werd gesproken over het feit dat deze geen onderdeel is van het monument maar dat het wenselijk zou zijn om deze te bewaren voor het nageslacht. Een molenaar uit Woerden heeft aangeboden dat deze daar naartoe kan verhuizen, dus blijft ook de elektrische maalderij nog zichtbaar.

De volgende partijen waren aanwezig bij dit planoverleg: Gemeente Buren, Provincie Gelderland, de commissie welstand en monumenten van de gemeente Buren, Omgevingsdienst Rivierenland en de gastheer het Gelders landschap.

De RCE was hiervoor wel uitgenodigd maar door onbekende redenen bij dit belangrijke overleg niet aanwezig.

Onafhankelijk Bouwhistorische verkenning

Uit de bouwhistorische verkenning volgt de conclusie dat de molen oorspronkelijk was bedoeld voor het malen van graan en dat daarbij gebruik werd gemaakt van twee door de wind aangedreven maalstenen die waren geplaatst op de steenzolder. In 1963, bijna honderd jaar na de bouw, kwamen er gesprekken met de Monumentenzorg. Dit resulteerde uiteindelijk in de status van Rijksmonument. De molen werd daarbij omschreven zoals bovenstaand benoemd.

De elektrische maalderij op de begane grond doet volgens de bouwhistorische verkenning afbreuk aan de belevingswaarde en ontwerpvisie van de molen. De molen wordt omschreven als een bijzondere oorspronkelijke moleninrichting met een hoge zeldzaamheidswaarde. Het is een goed voorbeeld van de bouw van een stenen stellingmolen na de afschaffing van de belasting op het gemaal van de 19^e eeuw.

Het advies is om de restauratie van de huidige romp op redelijk korte termijn uit te voeren om te voorkomen dat er vervolgschade op zal treden omdat dit een aantasting is van de monumentale waarde. Een andere belangrijke conclusie van de bouwhistorische verkenning is dat het herbestemmen van de begane grond en eerste zolder er geen afbreuk wordt gedaan aan hoge- of positieve monumentwaarden.

Conclusie

In overeenstemming met alle wettelijke bepalingen is het aan Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Buren om te besluiten of er een omgevingsvergunning wordt verstrekt voor het restaureren van de molen. De Rijksdienst Cultureel Erfgoed die als enige van alle betrokken adviesorganen op grond van onjuiste uitgangspunten en tegen de juridische en wettelijke status van de molen in negatief adviseert ten aanzien van de restauratie.

De Provincie Gelderland stemt voor restauratie, de commissie ruimtelijke kwaliteit van de gemeente Buren stemt voor restauratie, de monumentenverantwoordelijke van de Omgevingsdienst Rivierenland stemt voor restauratie, gemeente Buren stemt voor restauratie (burgermeester en wethouders hebben hierover een positief besluit gevormd d.d. 21 april 2020 en dit bevestigd op 24 april 2020 aan de Provincie Gelderland met betrekking tot de verlening van de subsidie aanvraag).

De restauratie van de molen is een maatschappelijk verrijking voor de omgeving. Het geeft weer inhoud aan het leven van veel mensen in de vorm van zinvolle dagbesteding. De restauratie is voor het behoud van cultuurhistorische waarde en niet onbelangrijk het restauratieplan voldoet aan alle wettelijke eisen.

Ondanks dat de elektrische maalderij geen onderdeel vormt van het monument zal deze (voor zover mogelijk) een nieuwe bestemming krijgen.

Wij gaan ervan uit dat, nu we op alle details voldoen aan alle wettelijke bepalingen, het eerder genomen besluit van B&W wordt bekrachtigd en de omgevingsvergunning zal worden verleend.